

BUITEN GEWOON JEZELF

Eindrapportage voor Buitengewoon jezelf fase 2

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Doel	5
Gewenste impact	6
Team	7
Activiteiten	
Eerste ontwerpiteratie 'programma'	13
Tweede ontwerpiteratie 'programma'	17
Ontwikkeling basisinstrumenten	19
Kennisdeling	20
Opbrengst	
Workshopprogramma Buitengewoon jezelf	25
Achtien prototypes van gespreksinstrumenten	28
Twee basis gespreksinstrumenten	32
Effecten	
Directe effecten	36
Indirecte effecten	39
Leerervaringen	40

MORGEN MAKERS_

morgenmakers

Lodewijkstraat 11
5652 AC, Eindhoven
morgenmakers.nl

info@morgenmakers.nl
06-30242700 (Fiona Jongejans)

Inleiding

Wie ben je en wie wil je zijn? Hoe ben je buitengewoon jezelf? 'Worden wie je bent' is voor iedereen een zoektocht, maar jongvolwassenen met zowel autisme als vragen rond hun gender en seksualiteit staan voor een extra uitdaging om 'zichzelf' te zijn. Uit recent onderzoek blijkt dat gendervraagstukken en vragen rondom seksuele identiteit vaker voorkomen bij mensen met autisme en dat bij mensen die hulp zoeken omwille van genderdysforie gemiddeld 11% autisme heeft. Er zijn tot nu geen voldoende onderbouwde verklaringen hiervoor. Jongeren met autisme én gendervraagstukken en/of vragen rondom seksualiteit staan voor een extra uitdaging om 'buitengewoon zichzelf' te zijn. Jongeren geven bijvoorbeeld aan dat ze twee keer uit de kast moeten komen, als iemand met autisme en als transgender. Nog meer jongeren en volwassenen met autisme en gendervragen kampen met bijkomende psychische klachten dan leeftijdsgenoten zonder en met autisme, of met enkel een gendervraag. Het 'extra anders'-zijn, een gebrek aan steun en meer uitsluiting zouden hieraan kunnen bijdragen.

Er zijn nog weinig verhalen en rolmodellen die jongeren kunnen ondersteunen in hun identiteitsvorming en die jongeren kunnen ondersteunen om over dit thema in gesprek te gaan met hun omgeving. Interactie en communicatie met hun directe netwerk (vrienden, familie, docenten, zorgprofessionals, coaches, etc.) zou ondersteunend kunnen zijn voor de jongvolwassenen: een gesprek kan je immers weer op een nieuwe manier naar jezelf laten kijken of vragen oproepen waar je zelf nog niet aan had gedacht. Maar dan moet je je in de basis als eerste veilig voelen om het gesprek daarover ook aan te gaan. Er is veel behoefte aan het sensibiliseren van de omgeving: mensen bewust maken van deze complexe vraagstukken en zoektocht.

Leerkrachten en zorgprofessionals voelen zich vaak handelingsverlegen en kunnen jongeren niet de steun bieden die ze nodig hebben in deze zoektocht. Deze steun van de omgeving van jongeren is echter cruciaal voor hun welbevinden en psychische gezondheid. De tools en methodes om professionals, ouders en het netwerk van deze jongeren en de jongeren zelf te ondersteunen om in gesprek te gaan over hun seksuele en genderidentiteit ontbreken. Vanuit zowel de wetenschap, de praktijk als vanuit de jongeren zelf is er een dringende oproep om deze tools en methoden te ontwikkelen.

Binnen dit project zien wij twee primaire doelgroepen: de vraag-eigenaren.

- Jongeren met autisme en seksualiteits- en/of gendervraagstukken (16 t/m 30 jaar)
- In- / formele zorgprofessionals in het netwerk van deze jongeren

We vinden het belangrijk om te vermelden dat er binnen deze twee doelgroepen nog enorm veel diversiteit en overlap te vinden is. Niemand met autisme is hetzelfde. En niemand zonder autisme trouwens ook niet. Bovendien hebben we in dit project ook met formele en informele zorgprofessionals met autisme samengewerkt, of zorgprofessionals die zelf een identiteitszoektocht hebben ervaren.

Foto's van ontwerpproces in fase 1

Doel

In het project 'Buitengewoon jezelf' zijn we op zoek gegaan naar handvatten: voor de jongvolwassenen met autisme en voor de (in)formele zorgprofessionals in hun netwerken. Ons doel was het ontwerpen en testen van methodes en tools voor psycho-educatie die de netwerken van de jongvolwassenen kunnen versterken en/of bijdragen aan betere beeldvorming over deze groep jongvolwassenen. Tools zouden kunnen bijdragen aan herkenning, bewustwording, beeldvorming, sensibiliseren van en interactie met de omgeving.

Vervolg op fase 1

In fase 1 van het project Buitengewoon jezelf hebben we samengewerkt met een diverse groep mensen. We hebben op basis van ervaringen en ondersteuningsbehoeften een achttal concepten ontwikkeld, tools die helpen bij het in gesprek gaan over je identiteitsvraagstuk, maar we hebben bovenal een methodiek met elkaar ontwikkeld om in co-creatie aan de slag te gaan met het versterken van deze jongeren en de interactie met hun omgeving. En dat is enorm nodig, want dit soort instrumenten en methodes voor deze doelgroep bestaan op dit moment simpelweg nog niet.

Werken met mensen met autisme vraagt een andere benadering van ontwerpers, begeleiders en zorgprofessionals: als professional ben je dus ook steeds aan het leren en ontdekken. Door het zoeken naar co-creatie hebben we een methodiek ontwikkeld waarin een sense-of-belonging ontstond: verhalen werden gedeeld en de jongvolwassenen en (in)formele zorgprofessionals leerden hoe ze zelf konden ontwerpen om meer expressie te geven aan zichzelf, hun proces en de interactie met de omgeving mogelijk te maken. De kracht bleek hem te zitten in de diversiteit van deelnemers en expressievormen en in het proces om talenten en krachten naar boven te laten komen en te realiseren, niet alleen bij de jongvolwassenen, maar ook bij de onderwijs- en zorgprofessionals, ontwerpers en begeleiders die bij het project betrokken zijn.

In fase 2 van het project Buitengewoon jezelf hebben we deze methodiek uit fase 1 willen doorontwikkelen tot een 'af' product.

Gewenste impact

Aan de start van het project is de gewenste impact voor jongvolwassenen, zorgprofessionals en de zorgsector als volgt beschreven:

Voor jongeren

We ontwikkelen tools voor psycho-educatie vanuit het perspectief van de jongeren zelf met als uiteindelijk doel ondersteuning bij identiteitsvorming en de interactie en communicatie daarover met hun netwerk. Die interactie draagt vervolgens weer bij aan het proces van identiteitsvorming: om te worden wie je bent en wil zijn.

Voor (jonge) zorgprofessionals

Deelname aan en gebruikmaken van de tools die we ontwikkelen zal zorgprofessionals ondersteunen in het aansluiten bij de belevingswereld van deze jongeren. Het helpt hen om over deze onderwerpen in gesprek te gaan en de onwetendheid te overkomen. Ook draagt dit project bij aan het ‘vangen’ van de verhalen van jongeren met autisme en gendervraagstukken. Die verhalen en ervaringen dragen bij aan meer beeldvorming en ondersteunen daarmee het werk van de informele en formele zorg op dit gebied.

Voor de zorgsector

Ieder mens is anders. Ieder mens met autisme is anders. Ieder mens met een gendervraagstuk is anders. Ieder mens met autisme en een gendervraagstuk is anders. Die diversiteit ligt aan de basis van dit project. Met ‘Buitengewoon jezelf’ laten we zien dat innovatie in de gezondheidszorg vanuit diversiteit van perspectieven binnen een doelgroep kan starten én dat deze diversiteit tot verschillende innovaties kan leiden voor een zorgvraagstuk. We laten zien dat door te starten vanuit het perspectief van een doelgroep met een vraagstuk zal leiden tot andere oplossingen dan te starten vanuit de zorg zelf.

De ontwerpvrage zoals geformuleerd aan de start van dit project:

Hoe kunnen we samen met jongeren met autisme en gendervragen en de zorgprofessionals rond hen bouwen aan materialen en interventies die de netwerken rond hen steunender maken?

Team

Het project Buitengewoon jezelf werkte aan een gelaagd en complex vraagstuk. Het verband tussen autisme-gender-seksualiteit en de interactie met je omgeving over deze zoektocht. Dat is een individueel vraagstuk, een interactievraagstuk, een netwerkvraagstuk en onderdeel van een maatschappelijke transitie. We werkten nadrukkelijk met een community opzet, omdat de waarde ontstond in de interactie tussen de verschillende doelgroepen, experts en de verschillende lagen van het vraagstuk.

morgenmakers - ontwerpeigenaar

Fiona Jongejans, Tove Elfferich, Maaïke van Agt, Tjeu van Bussel

Fontys OSO en het Lectoraat Waarderen van diversiteit - oplossingeigenaar

Ilonka van der Sommen, Linda van den Bergh, Harold van Loon

Samenwerkingsverband Autisme Zuidoost Brabant - oplossingeigenaar

Ilonka van der Sommen, Harold van Loon, Claudia van den Hoeven

GGzE & Tranzo, wetenschappelijk centrum voor zorg en welbevinden

dr. Jeroen Dewinter PhD

Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie - Amsterdam UMC

dr. Anna van der Miesen, M.D.

Twee ervaringsdeskundigen

Zij waren in fase 1 al betrokken en kregen nu een grotere rol.

Harold

Mila

Claudia

Maaïke

Fiona

Ilonka

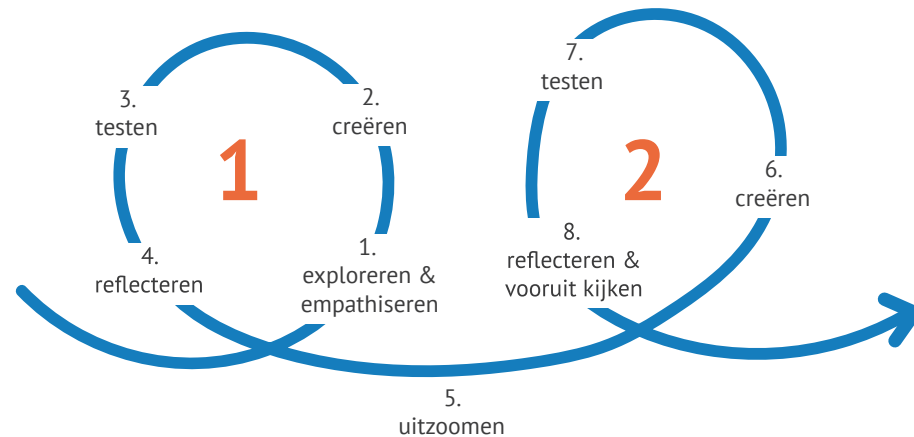
Tjeu

Activiteiten

Fasering in het project

Voor deze tweede fase van het project hebben we een proces ontworpen met twee ontwerp-iteraties. In de afbeelding hieronder staan deze iteraties gevisualiseerd. We doorlopen met het gehele projectteam de volgende stappen:

(1) exploreren > creëren > testen > reflecteren > (2) creëren > testen > reflecteren

Eerste ontwerpiteratie ‘programma’

Photovoice interviews (exploreren)

Met de participatieve methode Photovoice zijn exploratieve interviews gedaan naar de thematieken autisme, gender en seksualiteit. Wanneer voel je je gehoord en wanneer niet? Welke dingen hebben daar invloed op? Wat zou jou kunnen steunen en hoe kunnen we samen nadenken over wat jou kan steunen? We zijn met iedere deelnemer tweemaal een (online) gesprek gaan voeren op basis van foto's die de deelnemer zelf heeft gemaakt over bovenstaand thema. De gesprekken worden uitgevoerd door en onder supervisie van het lectoraat Waarden van diversiteit van Fontys OSO dat ook deel uitmaakt van het projectteam Buitengewoon jezelf.

Co-creatie workshops (creëren)

We hebben twee co-creatie workshops georganiseerd waar ontwerpers, autismespecialisten, genderspecialisten en deelnemers uit fase 1 (de doelgroep) samen het programma zijn gaan vormgeven. We begonnen door terug te kijken naar Buitengewoon jezelf editie 1: Wat zijn de belangrijkste kernprincipes die bijdragen aan het resultaat? Welke kaders zijn nodig? Welke ingrediënten zijn van belang? Welke tools uit fase 1 kunnen we doorontwikkelen en een plek geven? We hebben de belangrijkste werkende principes in een programmavorm gegoten die we in november zijn gaan testen met de doelgroepen.

Werving deelnemers

Voor de uitvoering van het programma in november 2022 hebben we een wervingscampagne opgezet. We ontwikkelden een inhoudelijke uitnodigingsflyer en beelden voor sociale media. We hebben deze 'open uitnodiging' vervolgens verspreid via onze partners: Fontys Hogescholen, Samenwerkingsverband Autisme Zuidoost Brabant, GGZe en Autismepunt. Geïnteresseerden konden zich per e-mail aanmelden en kregen dan een persoonlijke telefonische intake. Daarmee konden we checken of de verwachtingen van deelnemers aansloten bij het programma dat we zouden doorlopen.

Uitvoering programma in het Parktheater (testen)

De methodiek Buitengewoon jezelf is vertaald naar een serie van vier ontwerp workshops waar de doelgroep aan mee kan doen. In november 2022 draaiden we dit programma in het Parktheater in Eindhoven met een groep van 12 deelnemers uit alle windstreken (zelfs een Vlaamse professional die mee deed). De samenstelling van de groep deelnemers en begeleiders was als volgt:

Deelnemers:

- 6 jongvolwassenen met autisme en een gender- en/of seksualiteitsvraag
- 6 professionals uit de zorg en het onderwijs die in hun dagelijkse praktijk met deze jongvolwassenen te maken hebben

Begeleidende team:

- 4 ontwerpers waarvan 2 met autisme en een eigen genderproces
- 3 autismecoaches

Het programma dat ze hebben doorlopen bestond uit een kick-off middag, twee ontwerpdagen

en een afsluitende middag. Het programma op deze dagdelen en dagen was zo ontworpen dat we samen met de deelnemers een geheel ontwerpproces konden doorlopen. Op onderstaande afbeeldingen is te zien hoe een 'double diamond' ontwerpproces is geplot op het programma van 4 workshops.

In deze uitvoering van het programma zijn 3 gespreksinstrumenten ontwikkeld door de groepjes. Alle deelnemers hebben hiervan een eigen prototype mee naar huis om te gebruiken.

Evaluatie (reflecteren)

Tijdens de laatste workshop met deelnemers is er gereflecteerd op het programma en op de ontwikkeling die deelnemers zelf hebben doorgemaakt. Meer hierover in het hoofdstuk Directe effecten.

Daarnaast is een evaluatiesessie met de ontwerpers en autismoecoaches georganiseerd. Hieruit is een aantal aanpassingen gedestilleerd voor de tweede ontwerpiteratie.

Evaluatie proces en business kansen

Tussen beide ontwerpiteraties hebben we een moment van reflectie gecreëerd voor het projectteam. Een moment om uit te zoomen, het proces te beschouwen, en vooruit te kijken om de levensvatbaarheid van het product in ontwikkeling te bespreken. De belangrijkste inzichten hieruit zijn:

- Een organisatie (zorg of onderwijs) vinden waarbij we het programma in huis kunnen draaien blijkt extreem lastig. Grootste struikelblokken zijn: het past op deze termijn niet meer in de planning van organisaties en het vraagt van deelnemende professionals een vrij grote tijdsinvestering. (Er zijn gesprekken geweest met een middelbare school, een naschoolse opvang voor jongeren met autisme en een zorginstelling voor mensen met autisme.)
- Wellicht voor de tweede iteratie opnieuw met een open uitnodiging werken?
- Mogelijkheden verkennen om ook een 'lichtere' variant te ontwikkelen van het programma die makkelijker kan landen bij organisaties.
- Mogelijkheden verkennen voor het doorontwikkelen van basis gespreksinstrumenten voor zorgprofessionals die niet mee kunnen doen aan het programma.

Foto's van ontwerpdagen 1 en 2 in november

Foto's van ontwerpdagen bij Magazijn076

Tweede ontwerpiteratie 'programma'

Aanpassingen programma (creëren)

Na de evaluatie van iteratie 1 is het programma van de ontwerpworkshops aangepast. De belangrijkste wijzigingen waren:

- Een minder intensieve rol voor de ervaringsdeskundigen, niet meer als ontwerpbegeleider de hele tijd aanwezig, maar als klankbord / adviseur op gezette tijden.
- Meer tijd tijdens de kick-off workshops om de thematiek gender en seksualiteit inhoudelijk te verkennen a.d.h.v. de genderunicorn.
- Meer tijd tijdens de afsluitende workshops om in gesprek te gaan over de gespreksinstrumenten en hoe het testen is verlopen bij de deelnemers. Daarmee meer nadruk op het 'springplank' karakter van het programma: je leert iets binnen een veilige omgeving en neemt dat mee naar je eigen netwerk.

Werving deelnemers

Opnieuw is met een wervingscampagne gewerkt met een open uitnodiging en beelden voor sociale media. Tijdens de werving zijn we in contact gekomen met Magazijn076, een ontwikkel-werkplaats voor mensen met autisme. Magazijn076 werd de locatie-partner voor het programma in april 2023.

Uitvoering programma met Magazijn076 (testen)

In april 2023 draaiden we het programma in bij Magazijn076 met een groep van 9 deelnemers. De samenstelling van de groep deelnemers en begeleiders was als volgt:

Deelnemers:

- 6 (jong)volwassenen met autisme en een gender- en/of seksualiteitsvraag
- 3 professionals (waarvan 2 vrijwilligers) uit de zorg die in hun dagelijkse praktijk met deze jongvolwassenen te maken hebben

Begeleidende team:

- 3 ontwerpers
- 3 autismecoaches
- 1 ervaringsdeskundige

Het programma was vergelijkbaar met de editie in november, afgezien van de wijzigingen die zijn doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie.

In deze uitvoering van het programma zijn 3 gespreksinstrumenten ontwikkeld door de groepjes. Alle deelnemers hebben hiervan een eigen prototype mee naar huis om te gebruiken.

Evaluatie (reflecteren)

Naast de reflectie met deelnemers die onderdeel is van de laatste workshop, is een evaluatie gepland met het projectteam. De belangrijkste inzichten hieruit waren:

- Samenwerking met de locatie Magazijn076 is goed bevallen.
- Deelnemers waren ook over deze editie positief in de evaluatie, met hier en daar aandachtspunten.

- De samenstelling van de groep deelnemers was heel anders: diverser in leeftijd en minder in balans qua aantal deelnemende professionals. Dit zorgde voor veel stress- en prikkelgevoeligheid in de gehele groep en daardoor weinig flexibiliteit in het maakproces.
- We hadden meer aandacht besteed aan de groepsindeling, maar toch bleek dit achteraf nog niet soepel te zijn verlopen. Daardoor haakte een deelnemer vroegtijdig af.

We concludeerden met elkaar dat het programma (en bijbehorende materialen) in de basis staan en goed worden beoordeeld. De groep deelnemers is echter heel bepalend voor het verloop van het programma en zal dus iedere keer de uitvoering anders maken.

Ontwikkeling basisinstrumenten

Gedurende de tweede iteratie hebben we besloten om ook een tweetal basis gespreksinstrumenten te ontwikkelen binnen de doorlooptijd van dit project. Daarvoor waren een drietal aanleidingen:

- In de prototypes die werden ontwikkeld door deelnemers kwamen regelmatig dezelfde soort elementen terug: begrippenkennis, elkaar leren kennen d.m.v. kaartspellen, thema's autisme, gender en seksualiteit apart en gecombineerd behandelen, enzovoort.
- Van allerlei professionals werkzaam in de zorg, het onderwijs of het sociaal domein kregen we regelmatig de vraag wanneer deze tools (doelend op de prototypes) beschikbaar zouden zijn voor hen.
- Het aantal mensen dat we kunnen bereiken met het beschikbaar stellen van basis gespreksinstrumenten is vele malen groter dan wat mee kan doen aan het programma.

We hebben daarom als ontwerpers een tweetal basis instrumenten ontwikkeld op basis van alle inzichten die reeds verkregen waren in het project: Diversity Deck en Identity Deck. Daarvan zijn prototypes ontwikkeld en deze zijn in juni 2023 (tijdens het schrijven van dit verslag) getest door zorg- en onderwijsprofessionals bij 7 organisaties. Meer over Diversity Deck en Identity deck in het hoofdstuk *Opbrengsten*.

Kennisdeling

In het project Buitengewoon jezelf (fase 2) hebben we als projectteam twee events georganiseerd voor kennisdeling en netwerk gerelateerd aan het thema autisme en gender/seksualiteit.

1. Kennisevent voor professionals werkzaam bij GGZe of verbonden aan het Samenwerkingsverband Autisme Zuidoost Brabant - 6 maart 2023
2. Informeel netwerkmoment voor geïnteresseerden in het project Buitengewoon jezelf - 23 maart 2023

Daarnaast zijn we als spreker uitgenodigd om het project en alle prototypes van gespreksinstrumenten te presenteren op diverse events:

1. Workshop bij event Kunstloc - 8 november 2022
2. Presentatie over het project bij evenement 'Gender & ASS' bij Dimence Groep in Twente - 16 mei 2023
3. Presentatie over het project bij 'inspiratiebijeenkomst LHBTQIA+' van Dynamo - 22 juni 2023
4. Presentatie over het project bij evenement 'Autisme en genderdysforie' van Autismenternetwerk Zuid-Holland Zuid - 27 juni 2023

Kennisevent met GGZe en SVA - 6 maart 2023

Opbrengsten

Workshop programma Buitengewoon jezelf
Basis programma en inhouse-programma

Achttien prototypes van gespreksinstrumenten

Twee doorontwikkelde basis tools

Presentatie en kennisclip

Workshopprogramma Buitengewoon jezelf

Tijdens dit programma doorlopen (jong)volwassenen met autisme en (in)formele hulpverleners een ontwerpproces rondom de thema's autisme, gender en seksualiteit. Het bestaat uit meerdere workshopdagen.

In groepsverband ontwikkelen we tools waarbij we uitgaan van de creatieve kwaliteiten van de deelnemers én kijken wat ze nodig hebben om in gesprek te gaan over hun identiteit. Zo'n tool kan vanalles zijn: een bordspel, kaartspel, vragenkaartjes, een gespreksobject, verhaallijn of musicalscript.

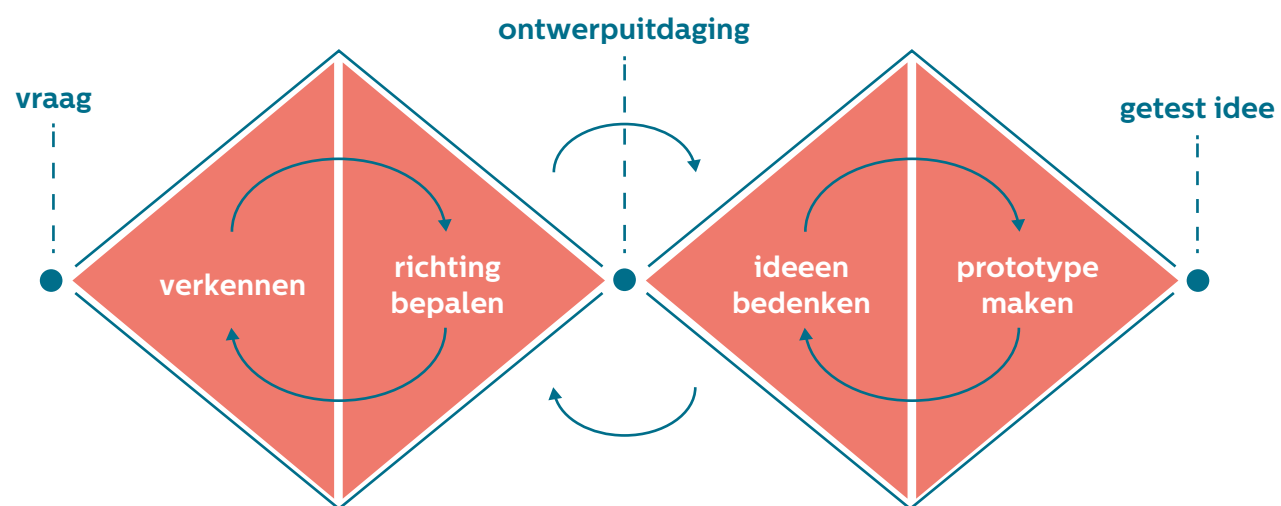
De workshopreeks is vooral bedoeld als een springplank: deelnemers kunnen daarna met de zelfgemaakte gesprekstools en aangeleerde vaardigheden in hun eigen omgeving aan de slag. Zo zijn de deelnemers ook echt eigenaar van de tools die worden gemaakt.

Basisprogramma of inhouse-programma

We bieden het programma in twee versies aan. Het ene is een op zichzelf staande workshopreeks waarvoor deelnemers zich individueel kunnen aanmelden. Er is een mix van deelnemers mogelijk, inclusief professionals. We creëren een veilige omgeving en er is veel aandacht voor de groepsdynamiek.

Daarnaast bieden we een inhouse-versie voor organisaties waar de doelgroep (en hun begeleiding) al aanwezig is. De groepjes gaan ook buiten de workshops aan de slag met hun begeleiders.

In beide versies van het programma doorlopen de deelnemers een ontwerpproces zoals hieronder schematisch weergegeven.

Basis programma

Het basisprogramma bestaat uit twee halve dagen en twee hele ontwerpdagen met twee keer huiswerk:

Voor wie:

- Maximaal 16 deelnemers
- Geschikt voor een gemixte groep: mensen met autisme en (in)formele zorg- en onderwijsprofessionals.
- Kan georganiseerd worden door een open oproep.

Met wie:

- Telefonische intake per deelnemer
- 1 ontwerper per groepje
- Optioneel: Autisme coaches van Samenwerkingsverband Autisme ter ondersteuning
- Ervaringsdeskundige aanwezig bij kick-off, ontwerpdag 1 en afsluiting

Resultaat:

Alle deelnemers werken aan toe naar een eigen prototype om mee naar huis te nemen.

Waar:

Locatie naar keuze, indien gewenst in studio morgenmakers (Eindhoven)

Cijfers over de ontwikkeling

In totaal is dit programma drie keer getest, waarvan twee keer in fase 2 van het project Buitengewoon jezelf. Er deden 32 deelnemers mee (jongvolwassenen met autisme en identiteitsvragen en (in)formele zorgprofessionals), 3 autisme coaches, 2 ervaringsdeskundigen en 3 ontwerpers. Al die 40 betrokkenen hebben weer over dit project gesproken met hun eigen netwerk.

Vergeleken met het programma in de eerste fase van het project, worden deelnemers actiever begeleid. Het is een iets minder persoonlijke reis, maar daardoor is het ook iets minder frustrerend en haalbaarder geworden.

Inhouse programma

Dit programma bestaat uit drie workshopmiddagen die bij een organisatie inhouse gefaciliteerd worden. Tussendoor werken de deelnemers individueel en in groepjes aan de tools.

Voor wie:

- Maximaal 12 deelnemers
- Eigen groep cliënten

Met wie:

- 2 ontwerper totaal
- Autismebegeleiding zelf organiseren
- Ervaringsdeskundige aanwezig bij eerste workshopmiddag

Resultaat:

Per groepje 1 prototype van de ontwikkelde gesprekstoel

Waar:

Locatie van de organisatie, inhouse

Cijfers over de ontwikkeling

Deze versie van het programma is ontwikkeld op verzoek van GGZ organisatie Dimence Group in Twente. Deze versie is met hen getest. Het testen van het programma heeft Dimence Groep zelf betaald. Er deden 8 pubers mee uit dezelfde behandelgroep en twee begeleiders.

Achttien prototypes van gespreksinstrumenten

In totaal zijn er al 18 prototypes van gespreksinstrumenten ontwikkeld in co-creatie met de deelnemers: jongeren met autisme en (in)formele hulpverleners. Op deze pagina's zie je een overzicht van die spellen, gespreksobjecten, invul oefeningen en verhalen.

Identity deck is een kaartspel om in tweetallen genderidentiteit, seksuele oriëntatie en autisme te verkennen over jezelf en de ander.

De Identiteitsexpress is verzameling opdrachten over gender, seksualiteit en autisme en een visuele weergave voor in huis.

Deze gesprekskaartjes ondersteunen coaching voor LHBTIQ+ jongeren.

Lettersoep is een kinderboekenconcept waarin allerlei letters over identiteit aan bod komen: ASS, LHBTIQ+ en andere letters.

Regenboognetwerk is een oefening om je netwerk in kaart te brengen en mensen uit te nodigen om je beter te leren kennen.

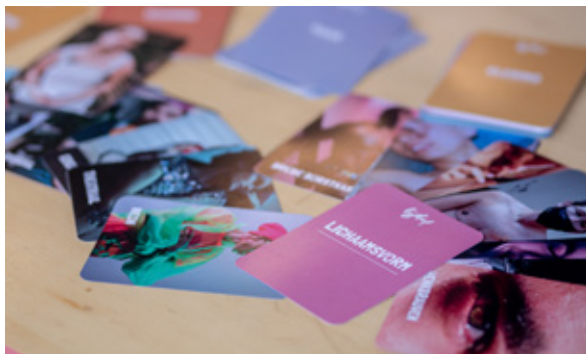
Blikken of blozen is een musicalconcept voor groep 8 waarin diversiteit en inclusie op verhalende manier een plek krijgen.

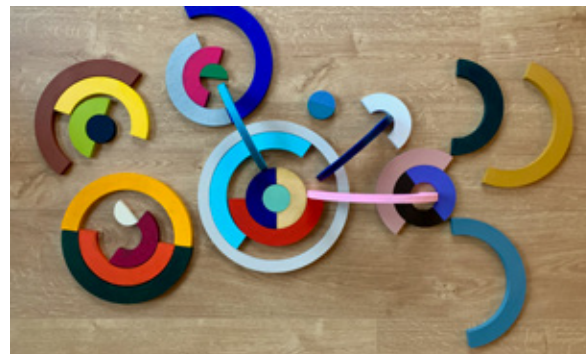
Identity ZINE is een mini magazine om de maatschappij op laagdrempelige manier te sensibiliseren over LHBTIQ+ en autisme.

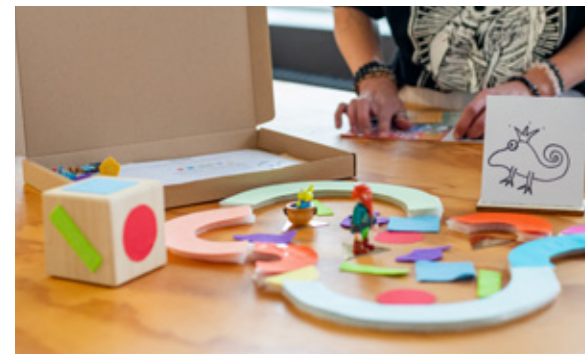
The Vibe Check is een cooperatief spel om gender, seksualiteit en autisme te verkennen van abstract naar heel persoonlijk.

Lijflief is een applicatie concept over genderexpressie en lichamelijke transformatie om je eigen wensen te verkennen.

Kleurenbogen is een tastbaar instrument om de gelaagdheid en kleuring van je eigen identiteit te verkennen.

Kameleonnen is een speels en creatief spel om je innerlijke kind de ruimte te geven en echt jezelf te zijn met anderen samen.

Rararadar is een spel en werkblad met oefeningen over gender, seksualiteit en autisme.

Unmasking Yourself is een oefening om je eigen waarden te verkennen en bespreekbaar te maken wanneer je die maskeert.

Het ongehoorde woord is een frustrerend spel om te ervaren hoe het voelt om steeds maar niet begrepen te worden.

Prikkel monopolie opent een gesprek over prikkelgevoeligheid in het klaslokaal.

Togetdare is een uitdagend spel met vragen en opdrachten om elkaar te leren kennen. Gemaakt voor ASS behandelgroepen jongeren.

Fixit is een kwartet spel over de hyperfixaties van de jongeren in de ASS behandelgroep in Twente.

Twee basis gespreksinstrumenten

Er zijn twee basis gespreksinstrumenten doorontwikkeld zodat deze komende zomer in productie genomen kunnen worden en dit najaar beschikbaar zullen zijn voor aanschaf. Hieronder staan deze twee instrumenten kort beschreven.

Identity Deck - voor zorgprofessionals

Identity Deck is een uitgebreide kaartenset met:

- begrippenkaarten (met definities) over genderidentiteit, seksuele en romantische oriëntatie en autisme
- karakterkaarten
- fotokaarten gerelateerd aan genderexpressie
- iconen kaarten
- handleiding voor hulpverleners met een tiental voorbeeldoefeningen op de niveaus verkenning, situatie bespreking en identiteitsontwikkeling.

De kaartenset Identity Deck ondersteunt gesprekken over (gender) identiteit, romantische en seksuele oriëntatie, autisme en karakter. Het is geschikt voor zorgprofessionals met een cliënt die met één of meerdere van deze thema's bezig is. Ervaring met deze thema's is voor de zorgprofessional niet per se van belang: de kaarten kunnen ook ingezet worden voor gezamenlijke verkenning op een nog nieuw gebied. De verschillende soorten kaarten in Identity Deck variëren van concreet tot meer abstract, om tegemoet te komen aan verschillende behoeften. De kaarten zijn vrij in te zetten om een gesprek met een cliënt te ondersteunen. Ter inspiratie hebben we in deze handleiding een aantal voorbeeld oefeningen en voorbeeldvragen opgenomen.

Identity Deck - voor thuis

Bij dezelfde kaartenset hebben we ook een handleiding voor thuis ontwikkeld. Een helpende hand voor mensen met of zonder autisme die in hun thuissituatie over deze thema's in gesprek willen gaan, met familie, vrienden of klasgenoten.

Diversity Deck

Diversity Deck is een kleine en speelse kaartenset om met groepen (4 tot 50 personen) over inclusie en diversiteit te praten. De kaartenset bestaat uit situatiekaarten en vragenkaarten. Ook worden er drie verschillende spelvormen uitgelegd voor verschillende groepsgroottes. Iedere spelvorm heeft één 'leider' die de spelregels in de gaten houdt.

Voorbeeld situaties zijn:

- Na 3 dates vertelt je nieuwe vlam zich als asexueel te identificeren.
- Je beste vriend vertelt je in vertrouwen dat die zich aangetrokken voelt tot mensen van hetzelfde geslacht.
- Je partner vertelt ee polyamoreuze relatie te willen.

Voorbeeld vragen zijn:

- Wat als dit op live TV gebeurt?
- Aan wie zou jij dit toevertrouwen?
- Wat zouden je vrienden er van vinden?

Identity Deck (boven) en Diversity Deck (onder)

Projectpresentatie en kennisclip

Met alle ervaringen en opgedane inzichten uit dit project is een uitgebreide projectpresentatie opgesteld. Daarmee delen we het verhaal over Buitengewoon jezelf. Vooral de energie, positieve vibes en creatieve aanpak zijn een hele welkome afwisseling in de vaak serieuze zorgcontext.

Ook zijn er onder leiding van Fontys een tweetal kennisclips ontwikkeld met Dr. Jeroen Dewinter PhD. In deze kennisclips wordt uitgelegd wat er al wel bekend is over het gezamenlijk voorkomen van autisme en genderdysforie. Deze kennisclips kunnen we inzetten bij het draaien van het ontwerpprogramma bij organisaties in huis.

Effecten

Directe effecten

Als onderdeel van de afsluitende workshop in het programma reflecteren we met de deelnemende jongeren en hulpverleners op hun ervaring van de workshops. Dat doen we aan de hand van individuele werkbladen en een werkblad voor de groep. Deelnemers delen op die manier met ons wat ze hebben gezien, gevoeld en gedacht tijdens de workshops en welke sensaties en gender-gerelateerde dingen hen zijn opgevallen. Als groep blikken we daarna terug door sterke en zwakke punten te bespreken en autisme en gender dingen te benoemen. Op basis van deze reflectie gesprekken zijn onderstaand effecten opgetekend.

Effect op jongvolwassenen

Het effect op jongvolwassenen staat in het teken van **empowerment**.

- Ze ervaren sense of belonging: onderdeel van een groep zijn van gelijkgestemden. Voor sommige deelnemers was dat de eerste keer. Er ontstaat op deze manier ook een peer-2-peer netwerk.
- Ze ervaren ruimte om zichzelf te zijn. We creëren veiligheid door als begeleiders alle ruimte te geven aan persoonlijke wensen en behoeften en daar zelf ook het juiste voorbeeld in te geven. Het betrekken van een ervaringsdeskundige die als rolmodel gezien kan worden draagt hier ook aan bij: ontdekken dat dingen okee zijn en er mogen zijn.
- Ze ervaren hun eigen maakkracht: ook zonder ervaring als ontwerper kun je een ontwerpproces doorlopen en zelf een spel of object maken dat je kan ondersteunen.
- Ze ervaren trots wanneer ze hun prototypes presenteren aan een groter publiek.
- Ze ervaren gelijkwaardigheid tussen zichzelf en hulpverleners, omdat beide doelgroepen als deelnemer aan het programma meedoen en omdat beide doelgroep vaak als gelijkwaardige spelers in de spellen (prototypes) een rol krijgen.
- Ze ervaren ruimte en mogelijkheden om hun eigenheid te verkennen. Zo werd er bijvoorbeeld geëxperimenteerd met voornaamwoorden op de naamstickers, met persoonlijke vraagstukken en situaties een plek geven in een spel en om prototypes per persoon toch net anders te maken.

Effect op hulpverleners

Het effect op de (in)formele zorgprofessionals staat in het teken van **sensibiliseren**.

- Ze krijgen inzicht in de ervaring van mensen met autisme die worstelen met identiteitsvraagstukken. Het wordt voor hen duidelijker waar de uitdagingen ontstaan in de gesprekken over deze onderwerpen. De complexiteit en urgentie wordt herkend.
- Ze ervaren hun eigen maakkracht en hoe tastbare gespreksinstrumenten hun kunnen ondersteunen in hun werk met deze jongvolwassenen.
- Ze ervaren gelijkwaardigheid tussen zichzelf en jongeren, omdat beide doelgroepen als deelnemer aan het programma meedoen en omdat beide doelgroepen vaak als gelijkwaardige spelers in de spellen (prototypes) een rol krijgen.
- Hun kennis neemt toe over de thema's genderidentiteit, genderexpressie, seksuele en romantische oriëntatie en in combinatie met autisme.

Vraag uit de markt

De afgelopen maanden krijgen we steeds regelmatig vragen over dit programma en project. Vaak komen deze vragen van organisaties die over Buitengewoon jezelf gehoord hebben via de kernpartners (Fontys, GGZe, SvA) of via deelnemers die zelfstandig meededen aan het programma. Dit bewijst voor ons dat er veel vraag is in de 'markt' naar gespreksondersteuning, sensibiliseren en vooral ook positieve energie rondom deze thema's.

Een paar voorbeelden:

1. Op verzoek van GGZ organisatie Dimence Groep in Twente ontwikkelden we de inhouse variant van ons ontwerpprogramma. Op die manier is het programma passend gemaakt voor hun behandelgroep van pubers met ASS. Dimence Groep betaalt zelf voor de uitvoering en heeft er een onderzoek aangekoppeld om de effecten van de gesprekstools langdurig te monitoren.
2. Zorgorganisatie Buro3o in Rosmalen benaderde ons met hetzelfde verzoek.
3. We zijn momenteel in gesprek met jeugdzorgorganisatie Youz in Den Haag. Zij hebben een Positive Identity training voor jongeren met ASS van 8 weken waarin ze onze ontwerpaanpak rondom gender en seksualiteit een plek willen geven.
4. Door Zorgparaat wordt een training ontwikkeld voor zorgprofessionals over ASS en gender. In deze training willen ze de basis gesprekstools Identity Deck en Diversity Deck ook inzetten.
5. SvA zuidoost Brabant wordt ook door andere autisme-netwerken gevraagd om over dit project te vertellen, middels artikelen of presentaties bij evenementen. Die vraag spelen ze dan in veel gevallen door aan morgenmakers.

Indirecte effecten

Naast de directe effecten voor de deelnemers in het project Buitengewoon jezelf zijn er op allerlei manieren indirecte effecten merkbaar en zichtbaar. Hieronder benoemen we er een aantal:

Effect op eigen netwerk van deelnemers

Het ontwerpprogramma werkt als een springplank: deelnemers ontwerpen een gesprekstool waarvan zij zelf de primaire gebruiker zijn. Daarna kunnen ze deze thuis gaan gebruiken met hun eigen vrienden, familie of woongenoten. Of voor de professionals: met hun eigen cliënten. Ook speelt hier het butterfly-effect: zodra ze 1 ander gesprek hebben gehad over gender, seksualiteit of identiteit, zullen daarna alle gesprekken iets anders verlopen.

Effect op de wachtlijsten voor genderzorg

We bieden hulpverleners handvatten en tools om op een andere manier in gesprek te gaan over de thema's autisme, gender en seksualiteit. Hiermee stellen we ze in staat om over hun eigen handelingsverlegenheid heen te stappen en de verkenning gezamenlijk aan te gaan met hun cliënt. Daarmee zorgen we dat meer jongeren goede zorg krijgen op het gebied van gender en seksualiteit. Daarmee maken we de wachtlijsten voor genderzorg uiteindelijk korter, en de wachttijd effectiever. Ook kunnen jongeren tijdens hun wachttijd ervaren dat er nog veel onbenutte mogelijkheden zijn op hun pad naar mogelijke transitie. Projecten als dit dragen dan bij om jongeren te ondersteunen in zich okee voelen met hoe ze nu zijn.

Effect op werkwijze in de zorg en onderwijs

Zorgprofessionals en onderwijsprofessionals die meededen aan Buitengewoon jezelf (als begeleider of als deelnemer) hebben de kracht ervaren van participatief en co-creatief werken met jongvolwassenen. De werkbladen en methodes die we in het programma gebruiken kunnen ze nu ook in andere projecten inzetten.

Ilonka van der Sommen schreef hierover in mei 2023 een uitgebreid artikel [Autisme en genderdiversiteit in het VO, een spectrum aan mogelijkheden](https://www.fontys.nl/Download/Autisme-en-genderdiversiteit-in-het-vo.htm) in het themanummer Autisme van het blad Remediaal 2023-2/3 Uitgeverij Betelgeuze: <https://www.fontys.nl/Download/Autisme-en-genderdiversiteit-in-het-vo.htm>

Effect op ontwerpers en projectteam

De ontwerpers die betrokken waren bij dit project hebben geleerd om co-creatie processen nog inclusiever vorm te geven. We zijn ons bewust van alle onzichtbare wensen en behoeften die er mogelijk zijn bij deelnemers en op welke manier we een veilige ruimte kunnen creëren waar mensen echt als zichzelf mee kunnen doen. Onze kennis neemt toe over de thema's genderidentiteit, genderexpressie, seksuele en romantische oriëntatie en in combinatie met autisme.

Effect op de maatschappij

Alle betrokkenen bij dit project, professionals, deelnemers, geïnteresseerden en anonieme volgers, leren meer over autisme, gender en seksualiteit. Daarmee dragen we bij aan het sensibiliseren van de maatschappij over deze thema's, en dat is enorm hard nodig.

Leerervaringen

Dingen met invloed

- We hebben het programma met ontwerpdagen nu 3x doorlopen. De **samenstelling van de groep** en van de kleinere ontwerpgroepjes was iedere keer totaal anders en heeft grote invloed op het verloop van het programma. Bepalende factoren daarin zijn: balans tussen jongvolwassenen en hulpverleners, diversiteit in leeftijden, in hoeverre deelnemers elkaar al kennen of niet, de kwetsbaarheid van deelnemers op het moment van het programma.
- Aan het begin van een **ontwerpproces is het nog niet duidelijk** wat je gaat maken. Voor deelnemers (met ASS) is dat soms lastig. Er kunnen al **verwachtingen** zijn ontstaan bij aanmeldingen en daardoor kan het resultaat dat je samen met andere deelnemers gaat maken soms toch heel anders uitpakken.
- De **doorlooptijd van de subsidie** was bepalend voor eventuele samenwerkingen (moeilijk met onderwijs en zorginstellingen die programma's al lang van te voren hebben vastliggen).

Stimulerende dingen

- Als ontwerpers werken we **beeldend en tastbaar**, dat helpt bij abstracte onderwerpen als identiteit, gender, seksualiteit en autisme.
- Bij morgenmakers vinden we **positieve energie** en een fun-factor heel belangrijk in onze projecten, we hebben van deelnemers teruggekregen dat ze dat als heel fijn hebben ervaren.
- Het **werken in groepen** heeft stimulerend gewerkt: jongeren vonden herkenning, ze werden gezien en gehoord.
- Het **werken met ervaringsdeskundigen** werd ook positief ontvangen door deelnemers: voor deze jongeren zijn rolmodellen erg schaars.
- Ook **ervaringsdeskundigheid in het projectteam** heeft stimulerend gewerkt, het maakte de ontwerpers en begeleiders nog bewuster van de benodigde werkwijze met deze doelgroep. Ook overleggen met het projectteam kregen een inclusief en veilig karakter hierdoor. Aansluitend bij de leus 'Niets over ons zonder ons.'
- Al het drukwerk (uitnodigingen, programmaboekjes, werkbladen, brainstormkaarten) was in **dezelfde stijl vormgegeven en kwalitatief gedrukt**. Voor deelnemers en autisme-begeleiders werkt dat stimulerend: 'we zijn niet iets aan het uitproberen, dit is echt een kwalitatief concept.'

Belemmerende dingen

- Het ontwerpprogramma (basis variant) is best **intensief qua tijdsbesteding**. Het vraagt een grote investering van professionals die mee willen doen. Dit is op korte termijn vaak lastig te regelen. Bij de inhouse variant hebben we dit probleem niet omdat het programma onderdeel kan worden van de reguliere werkzaamheden.
- Samenwerking met zorg- en onderwijsinstellingen is lastig te regelen. Deze **organisaties plannen ver vooruit en zijn weinig flexibel**. Daarnaast zijn beschikbare (want krapte op de markt!) onderwijs- en zorgprofessionals al heel druk met hun reguliere werk en kunnen deze thema's als 'extra' voelen.

